

(oltar i oltarna pregrada, arhitektonska skulptura, arhitektonski elementi i sepulkralna skulptura) te predromaničkoga kamenog namještaja (oltarna pregrada i ciborij). Među tim nalazima ukupno ih je 28 izrađeno od vapnenca i pet od mramora, a autorica je vrijeme njihove izrade razdvojila u nekoliko faza. U nastavku donosi i analizu ostale kasnoantičke i ranosrednjovjekovne građe, a to su ulomci šest kamenica, 15 staklenih nalaza i šest keramičkih svjetiljki.

U „Zaključku“ (197-202) je sve prethodno izneseno jasno i precizno sumirano na jednostavan i pregledan način. Svi su pokretni nalazi obrađeni u „Katalogu“ (203-236) koji je opremljen fotografijama predmeta, a ilustracije se nalaze u „Appendix: table“ (237-242). Autorica je svih ilustracija Vendi Jukić Buča. Lakše snalaženje u monografiji omogućuju „Popis ilustracija i tabli“ (243-248), „Popis literature“ (249-262) i „Indeks“ (263-278). Na kraju je monografije kratki tekst „O autorici“ (279).

Zaključno se može reći da se radi o jako zanimljivoj i bogato opremljenoj publikaciji koja je posložena tako da se brzo i jednostavno s užitkom čita, a za stručnjake će svakako biti pravom poslasticom.

Konstanta Bukovac

Damir Demonja, *Corpus ecclesiarum Franciscanarum. Katalog franjevačkih crkava na hrvatskoj obali do kraja 16. stoljeća / Corpus ecclesiarum Franciscanarum. A Catalogue of Franciscan Churches on the Croatian Seaboard up to the End of the Sixteenth Century*, Monografije i katalozi 35, Pula: Arheološki muzej Istre, Pula / Institut za razvoj i međunarodne odnose, Zagreb / Izdavačka kuća Meridijani, Samobor, 2021., 222 str.

U ožujku 2021. objavljen je 35. svezak iz serije Monografije i katalozi Arheološkoga muzeja Istre *Corpus ecclesiarum Franciscanarum: Katalog franjevačkih crkava na hrvatskoj obali do kraja 16. stoljeća* Damira Demonje, kojemu su izdavači Arheološki muzej Istre iz Pule, Institut za razvoj i međunarodne odnose (IRMO) iz Zagreba i izdavačka kuća Meridijani iz Samobora. Knjiga je rezultat autorovih izučavanja spomenika i istraživanja baziranih na cjelovitom uvidu u prethodne spoznaje te predstavlja jedinstvenu i sveobuhvatnu inventuru hrvatske franjevačke baštine.

Informativno, precizno i znanstveno utemeljeno, djelo je namijenjeno znanstvenicima – povjesničarima umjetnosti, arhitekture, osobito sakralne arhitekture – i studentima tih struka, ali i široko zainteresiranoj javnosti, nespecijaliziranoj u području povijesti umjetnosti. To je jedna od njegovih najvažnijih karakteristika, osobito u kontekstu širega kulturnog značaja tematike, upoznavanja s važnim segmentom franjevačke baštine duž istočne obale Jadrana, kojoj se tako omogućava odgovarajuća valorizacija. Široka dostupnost teksta monografije postignuta je dvojezičnim objavljivanjem knjige, na hrvatskom i engleskom jeziku.

Corpus ecclesiarum Franciscanarum. Katalog franjevačkih crkava na hrvatskoj obali do kraja 16. stoljeća kvalitetan je pregled segmenta hrvatske srednjovjekovne graditeljske baštine koji je po prvi put ostvaren na cjelovit način, kataloškom obradom svake građevine, njih ukupno 35. Temeljitom analizom svakoga pojedinog spomenika i elemenata njegove arhitektonske artikulacije on je valoriziran u svim bitnim elementima svoje pojavnosti. Monografija je vrijedan sistematiziran korpus arhitekture franjevačkih crkava na hrvatskom dijelu istočne obale Jadrana do kraja 16. stoljeća. Ovako segmentirano djelo omogućuje sagledavanje te arhitekture i u širem geografskom kontekstu pa je njezin doseg još važniji. Koncept predstavljen u knjizi popraćen je, osim brižljivim deskripcijama, i kvalitetnim priložima koji čine jedan zemljovid, dvije tablice, 45 arhitektonskih nacрта i 175 crno-bijelih fotografija. Takvim su katalogiziranjem svi spomenici smješteni u sustav tipoloških obrazaca koji oslikavaju pojedine modele, ali i uvjete koji su utjecali na prihvaćanje nekih postojećih predložaka, inovacije te ograničenja koja su proizlazila iz specifičnih situacija provincijskih sredina. Sustavnost i preglednost knjige olakšava snalaženje u kompleksu franjevačke graditeljske baštine na hrvatskoj obali Jadrana. Vrijednost monografije očituje se, osim u tipološkoj sistematizaciji, i u raspravi koja je predstavljena na kraju; svojevrsni je to osvrt umjesto zaključka i pruža komparativnu analizu u odnosu na ishodišta specifičnoga arhitektonskog oblikovanja.

Ovom knjigom – kao i autorovom prethodnom, *Arhitektura franjevačkih crkava u Istri (Puli, Poreču i Pazinu) i na otocima Kvarnerskog zaljeva (Krku, Cresu, Rabu i Pagu) do kraja 16. stoljeća*, objavljenom 2019., kojoj su izdavači također Arheološki muzej Istre i Institut za razvoj i međunarodne odnose – značajno su olakšana daljnja istraživanja te je pružen širi uvid u temu domaćim i inozemnim istraživačima franjevačke arhitektonske baštine do kraja 16. stoljeća.

Damir Demonja je kritičkim proučavanjem i komparativnim vrednovanjem uspio cjelovito prikazati djelovanje generacija majstora graditelja na izgradnji franjevačkih crkava na hrvatskoj obali do kraja 16. stoljeća. U knjizi je velikom erudicijom autora predstavljen sistematičan i enciklopedijski pregled franjevačkih crkava raznih tipova te ona predstavlja temeljni prinos usmjeren izradi cjelovitoga arhitektonskog kataloga prema europskom modelu. Istovremeno, mogla bi potaknuti izradu tematskih specijaliziranih kataloga, kao i interese za kvalitetnijim očuvanjem i obnovom arhitektonskoga nasljeđa.

Adriana Gri Štorga

Darko Darovec, *Vendetta in Koper 1686*, Koper: Annales press, Zgodovinsko društvo za južno Primorsko – Società storica del Litorale, 2018., 207 str.

Godine 2018. svjetlo dana ugledala je publikacija *Vendetta in Koper 1686* slovenskoga povjesničara Darka Darovca. Knjiga je nastala u sklopu projekta *FAIDA. Feud and blood feud between customary law and legal process in medieval and early modern europe. The case of Upper-Adriatic area*, a za izdavanje knjige pobrinulo se Zgodovinsko društvo za južno Primorsko iz Kopra, na čijoj je službenoj mrežnoj stranici moguće i preuzimanje e-knjige¹. Radi se o svojevrsnoj zbirci studija slučaja koji se tiču raznih simboličkih i praktičnih aspekata te faza rituala i naposljetku razrješenja zavade ili krvne osvete na sjevernojadranskom prostoru, i to u dugotrajnom procesu prijelaza s običajnoga prava na formalni pravni sustav u razdoblju srednjega i ranoga novog vijeka. Iako je u knjizi poseban naglasak na prostorima Istre, Furlanije i Krasa, odnosno područjima političkoga i kulturnoga utjecaja Mletačke Republike i Svetoga Rimskog Carstva, autor se ne libi analizirati i uspoređivati simboliku rituala krvne osvete na drugim područjima, a posebice onima gdje je taj fenomen općepoznat, poput Albanije, Hercegovine i Crne Gore. Knjiga je izrazito interdisciplinarna te se, osim pravno-povijesnoga pristupa fenomenu osvete, rabe izvori, bibliografija i dosezi etnološkoga i kulturno-antropološkoga karaktera. Napisana je engleskim jezikom, što autorova saznanja čini dostupnima svekolikoj znanstvenoj javnosti te dodatno pridonosi istraživanjima navedene teme.

¹ <https://zdjp.si/vendetta-in-koper-1686-e-izdaja/>.